

9.

MARTHAS HUS

Den tidligste datering er fra 1799

Har ligget i Skjold Sogn

Opført på museet 2001

Indrettet som i 1900-tallets begyndelse

Husets beboere var af lav stand – husmænd under Frijsenborg gods

Haven var et vigtigt element i husmændenes overlevelse. Haven foran Marthas hus er både prydhave og nyttehave med forskellige urter mellem roser og stauder.

Husets historie

Husets sidste ejer, Martha Henriksen blev født i huset i 1895 og boede der indtil 1991. Martha og hendes familie var husmænd – dvs. folk, som ikke enten ejede jord eller i så fald så lidt, at de ikke kunne leve af det. Derfor måtte de tjene til et ofte tarveligt liv ad flere veje.

Husets beboere

Indtil 1863 var huset et fæstehus under Frijsenborg Gods. Udover at betale landgilde skulle husets beboere yde en ugentlig arbejdsdag på godset Møgelkær. Fra 1818 til 1860 boede der først en daglejer og dernæst en træskomand i huset. I 1863, hvor Marthas familie overtog huset, var huset blevet købt til selveje af den forrige ejer. Marthas far var herskabskusk ved Møgelkær. Martha ernærede sig som kogekone og boede alene i huset efter morens død i 1929.

Husmændenes vilkår

I slutningen af 1700-tallet og i løbet af 1800-tallet blev landboreformerne gennemført i Danmark. Det betød bl.a., at gårdene blev flyttet ud på markerne udenfor landsbyen og fik samlet deres jord omkring sig. Reformerne betød gode tider med stort kornsalg for bønderne, men svære tider for husmændene. De mistede bl.a. deres ret til at bruge de fælles græsningsarealer, som landsbyerne deltes om før reformerne. Samtidig steg antallet af folk på landet i 1800-tallet og gav et overskud af arbejdskraft. Husmændene begyndte derfor at indvandre til byerne. For de tilbageblevne blev vilkårene bedre, for gårdmænd og godsejere ønskede ikke at miste al deres arbejdskraft til byerne.

Marthas mor, Karen Marie Henriksen, foran huset. Billedet er taget før 1929

